

2.2 ขั้นการคิดแบบสหสัญฐาน (Intuitive thought) 4-7 ปี เด็กจะมีเหตุผลมากขึ้น แต่การคิดยัง ออกมาในรูปของการรับรู้มากกว่า เด็กจะพัฒนาการรับรู้อย่างรวดเร็ว เด็กจะมีลักษณะพิเศษ อย่างหนึ่งคือ เชื่อตัวเองโดยไม่ยอมเปลี่ยนความคิดและเชื่อในเรื่องของการทรงภาวะเดิมของวัตถุ

3. ขั้นของการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลเชิงรูปธรรม (Concrete Operational period) 7-11 ปี เด็กเริ่ม คิดอย่างมีเหตุผลเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่ไม่เคยเข้าใจมาก่อน และเริ่มเข้าใจลักษณะมวลสารที่เท่ากันและการเปลี่ยนรูปร่าง สามารถนำความรู้หรือเหตุการณ์ในอดีตมาแก้ปัญหาในเหตุการณ์ใหม่ๆ

4. ขั้นของการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลเชิงนามธรรม (Formal Operational period) 11-15 ปี เป็นขั้นสูงสุดของพัฒนาการของความเข้าใจ เด็กสามารถคิดและเข้าใจเหตุผลในเชิงนามธรรม สามารถแก้ปัญหาและเริ่มทำงานแบบผู้ใหญ่ได้

3. ทฤษฎีพัฒนาการของอีริกสัน

(Erikson's psychosocial stage of Development)

โดยอีริกสันได้แบ่งพัฒนาการตามความต้องการของสังคมของบุคคลว่า Psychosocial stage ออกเป็น 8 ระยะคือ

ระยะ 1. Trust and Mistrust แรกเกิด-1 ปี ระยะความไว้วางใจและไม่ไว้วางใจ

พัฒนาการ ความอบอุ่นที่เกิดขึ้นจากครอบครัวจะทำให้เด็กเชื่อถือไว้วางใจต่อ โลกไว้วางใจคนอื่น ทำให้กล้าที่จะเรียนสิ่งใหม่

ระยะ 2. Autonomy and Doubt อายุ 1-3 ปี ระยะที่มีอิสระกับความสงสัยไม่แน่ใจ

พัฒนาการ ปีนี้ระยะที่เด็กพยายามใช้คำพูดของตนเองและสำรวจโลกรอบๆ ตัว ถ้าพ่อแม่สนับสนุนจะทำให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตัวเองและมีอิสระ ส่งเสริมความสามารถของเด็ก

ระยะ 3. Initiative and guilt อายุ 4-5 ปี ระยะมีความคิดริเริ่มกับความรู้สึกผิด

พัฒนาการ เด็กจะชอบเล่นและเรียนรู้บทบาททางสังคม ริเริ่มทางความคิดจากการเล่น เด็กที่ถูกห้ามไม่ให้ทำอะไรในสิ่งที่เขาอยากทำ เป็นเหตุให้เด็กรู้สึกผิดตลอดเวลาบิดามารดาควรพิจารณาว่ากิจกรรมใดที่ปล่อยให้เด็กทำได้ ก็ให้เด็กทำ จะได้เกิดคุณค่าในตัวเอง ลดความรู้สึกผิดลงได้

ระยะ 4. Industry and Inferiority อายุ 6-11 ปี ระยะมีความขยันหมั่นเพียรกับความรู้สึกมีปม ด้อย

พัฒนาการ เด็กจะเริ่มมีทักษะทางด้านร่างกายและสังคมมากขึ้น โดยไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ เด็กเริ่มมีการแข่งกัน ในการทำงาน เด็กวัยนี้จะชอบให้มีคนชม ถ้าขาดการสนับสนุน อาจทำให้เกิดความรู้สึกมีปมด้อยขึ้น

ระยะ 5. Intimacy and role diffusion 12-20 ปี ระยะมีเอกลักษณ์ของตนเองกับความไม่เข้าใจ ตนเอง

พัฒนาการ เป็นระยะที่เด็กเริ่มสนใจเพศตรงข้ามรู้จักตัวเองว่าเป็นใคร ถนัดด้านใด สนใจอะไร และถ้าเด็กมีความรู้สึกไม่เข้าใจตนเอง ก็จะทำให้เกิดความสับสนในตนเองและล้มเหลวในชีวิตได้

ระยะ 6. Intimacy and Isolation 21-25 ปี ระยะความใกล้ชิดสนิทสนมกับความรู้สึกโดด เดี่ยวอ้างว้าง

พัฒนาการ เป็นวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ใช้ชีวิตแบบผู้ใหญ่ทำงานเพื่อประกอบอาชีพ สร้างหลักฐาน มีความรักความผูกพัน

ระยะ 7. Geniactivity and self-absorption อายุตั้งแต่ 26 ปีขึ้นไป ระยะให้กำเนิดและเลี้ยงดูบุตร

พัฒนาการ วัยผู้ใหญ่ถึงวัยกลางคน มีครอบครัว มีบุตร ได้ทำหน้าที่ของ พ่อแม่

ระยะ 8. Integrity and Despair อายุ 50 ปีขึ้นไป เริ่ม เข้าสู่วัยชรา ระยะความมั่นคง

พัฒนาการ วัยที่ต้องยอมรับความจริงของชีวิต ระลึกถึงความทรงจำในอดีต ถ้าอดีตที่ผ่านมาแล้วประสบความสำเร็จจะทำให้มีความ มั่นคงทางจิตใจ

การเจริญเติบโตและพัฒนาการ

รวบรวมและสืบค้น

โดย

นางสาวจิราภรณ์ สัจจรดี

รองผู้อำนวยการ

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 4 จังหวัดตรัง

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การเจริญเติบโตและการพัฒนาการ

การเจริญเติบโต (Growth) หมายถึง

การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ (Physical growth) เช่น การเพิ่มจำนวนและขนาดของเซลล์ในทุกๆ ส่วนของร่างกาย ทั้งในด้านขนาดและรูปร่าง สัดส่วน

พัฒนาการ (Development) หมายถึง ลำดับ

ของการเปลี่ยนแปลงหรือกระบวนการเปลี่ยนแปลง (Process of change) ของมนุษย์ทุกส่วนที่ต่อเนื่องกันไป ในระยะเวลาหนึ่งตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต

หลักของการเจริญเติบโตและการพัฒนาการ

1. ร่างกายจะมีพัฒนาการจากบนลงล่าง จากใกล้ตัวไปสู่ไกลตัว เช่น เด็กเกิดใหม่จะเคลื่อนไหวทั้งตัว ก่อนที่จะเคลื่อนไหวได้เฉพาะแขน เด็กจะเริ่มพัฒนาการจากหางายคว่ำ คืบ นั่ง คลาน ยืน เดิน วิ่ง กระโดด เป็นต้น
2. พัฒนาการของมนุษย์ในลักษณะต่อเนื่อง (Continuity) ตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงวุฒิภาวะ

3. พัฒนาการของมนุษย์จะเกิดขึ้นตามลำดับขั้น (Sequence)
4. อัตราการเจริญเติบโตในแต่ละวัยจะแตกต่างกัน

พัฒนาการเด็ก

ทิศทางของพัฒนาการเป็นไปในรูปแบบเดียวกับการเจริญเติบโต คือ มีพัฒนาการจากศีรษะลงสู่เท้า และเริ่มจากส่วนกลางลำตัวไปยังส่วนปลาย มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง มีนักทฤษฎีศึกษา สรุปพัฒนาการได้ดังนี้ คือ

1. ทฤษฎีของ فروยด์

(Freud theory (psycho-sexual development))

فروยด์ เน้นว่า พฤติกรรมของบุคคล เกิดจาก แรงจูงใจ หรือ แรงขับ และพื้นฐานที่กระตุ้นให้คนมีพฤติกรรม คือ สัญชาตญาณทางเพศ (sexual instinct) แบ่งออกเป็น 5 ระยะ

1. ระยะปาก (Oral Stage) คือ เริ่มตั้งแต่แรกเกิด จนถึงประมาณ อายุ 2 ปี เป็นระยะที่เด็กมีความพึงพอใจกับการใช้ปากโดยการดูดกลืน ในระยะนี้ ถ้าเด็กไม่ได้รับการตอบสนองที่เพียงพอ อาจทำให้เด็กโตขึ้นมีปัญหา ดังนี้ คือ ทะแะ ดินสอ ปากกา เคี้ยวหมากฝรั่ง เป็นต้น

2. ระยะทวารหนักหรือขี้ถ่าย (Anal Stage) เป็นระยะที่เด็กได้รับความพึงพอใจถ้าได้ขับถ่าย อยู่ในช่วง อายุ 2-3 ปี ปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อพ่อแม่เข้มงวดกวดขันมากเกินไป ในระยะนี้คือ โตขึ้นเด็กจะมีนิสัย คือ รัดเข็มขัดกวดขัน เจ้าระเบียบ และมีอารมณ์เครียด บ่อยๆ ได้

3. ระยะอวัยวะเพศ (Phallic Stage) อยู่ในช่วง 3-6 ปี เป็นระยะที่เด็กสนใจอวัยวะเพศ เป็นระยะที่เด็กสนใจเล่นอวัยวะเพศของตน สนใจความแตกต่าง ระหว่างเพศหญิงและเพศชาย เด็กเริ่มสนใจความรักจากพ่อแม่ที่มีเพศตรงข้ามกับตนเอง และเลียนแบบพฤติกรรมพ่อแม่ที่มีเพศเดียวกับตน (Oedipus complex)

4. ระยะแฝงหรือระยะพัก (Latency stage) ช่วงอายุ 6-Puberty เป็นระยะที่เด็กกำลังเพ่งความสนใจไปอยู่ที่พัฒนาการด้านสติปัญญาและทางสังคม มีเพื่อนสนิทเพศเดียวกัน สนใจบทบาททางเพศของตน

5. ระยะสนใจเพศตรงกันข้าม (Genital Stage) ระยะวัยรุ่นจนถึงวัยผู้ใหญ่ เด็กจะเริ่มสนใจเพื่อนต่างเพศ ต้องการความรัก เตรียมตัวเป็นผู้ใหญ่ ต้องการความสนใจและการยอมรับจากสังคม

2. ทฤษฎีพัฒนาการของเปียเจต์

(Piaget's theory of cognitive Development)

เปียเจต์ได้แบ่งพัฒนาการด้านความคิด หรือ สติปัญญาออกเป็น 4 ระยะคือ

1) ระยะของการใช้ร่างกายและประสาทสัมผัส (Sensory motor period) อายุ 0-2 ปี ในระยะนี้ พฤติกรรมของเด็กอยู่กับการเคลื่อนไหวเป็นส่วนใหญ่ เช่น การดูด การมอง การไขว่คว้า พฤติกรรมที่แสดงออกมาเป็นลักษณะปฏิกิริยาสะท้อน ยังไม่สามารถเข้าใจแยกแยะตนเองออกจากสิ่งแวดล้อม หรือจากมารดาของตนเองได้ จนกระทั่งอายุ 7 เดือนเด็กจะเริ่มกลัวคนแปลกหน้า (Separate anxiety)

2) ระยะของการเริ่มมีความคิดและเข้าใจ (Pre-Operational period) อายุ 2-7 ปี แบ่งออกเป็น 2 ระยะย่อยๆ คือ

2.1 ขั้นก่อนเกิดสิ่งกัป (Pre-conceptual thought) 2-4 ปี ในระยะนี้เด็กจะพัฒนาเรื่องของการใช้ภาษา รู้จักความสัมพันธ์ของสิ่งของมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ แต่ยังไม่สมบูรณ์ และยังไม่มีความคิด